

що з дня виникнення права вимоги минуло не більше трьох років. Якщо для вимоги, за якою видається виконавчий напис, законом встановлено інший строк позовної давності, виконавчий напис видається в межах цього строку.

Специфіка виконавчого напису нотаріуса зумовлена його подвійною правовою природою як виду нотаріального акту і виконавчого документа.

У цьому зв'язку в сучасній правозастосовній практиці актуальними є питання щодо особливих вимог, які висуваються до виконавчих написів нотаріусів законодавством про нотаріат і державну виконавчу службу під час відкриття виконавчого провадження.

Висновки. Таким чином, під час вчинення виконавчого напису нотаріусами може бути використана інформація з Єдиних та Державних реєстрів інформаційної мережі Міністерства юстиції України, а саме: Державного реєстру іпотек, Державного реєстру обтяжень рухомого майна, Єдиного реєстру заборон

відчуження об'єктів нерухомого майна. Використання цієї інформації надасть можливість нотаріусу мати повну та актуальну інформацію для вчинення виконавчого напису, а учасникам цивільного обороту – можливості ефективної реалізації виконавчого напису [5, с. 20].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безсмертна Н. Виконавчий напис як один із способів захисту суб'єктивних прав / Н. Безсмертна – К. : Вісник: юридичні науки, 2007, Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка.
2. Другова В. Удосконалення правового регулювання звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом вчинення виконавчого напису / В. Другова. – К. : Держава і право: Юридичні і політичні науки, 2009. – Вип. 44.
3. Єщенко А. Вчинення виконавчих написів нотаріусом / А. Єщенко. – К. : Мала енциклопедія нотаріуса, 2005. – № 1.
4. Єщенко А. Вчинення виконавчих написів нотаріусом / А. Єщенко. – К. : Мала енциклопедія нотаріуса, 2005. – № 4.
5. Майданик Р. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб захисту цивільних прав: теорія і практика застосування / Р. Майданик. – К. : – Бюлетень Мінюста України, 2009. – № 8.

УДК 347.191.1

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПРИВАТНОГО ПРАВА: ДОКТРИНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Зеліско А.В., к. ю. н.,
доцент кафедри цивільного права
Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

У статті розглядаються проблеми правосуб'єктності підприємницьких юридичних осіб приватного права. Установлено, що правосуб'єктність є залежною від соціальних процесів у суспільстві, що визначає пластичність цього поняття і спонукає до підтримання наявної в теорії позиції недоцільності нормативного закріплення поняття «цивільна правосуб'єктність юридичних осіб». Припускається можливість існування різногалузевої правосуб'єктності, однак підкреслено пріоритетність цивільної правосуб'єктності юридичної особи як первинної, конститутивної.

Ключові слова: юридична особа, підприємницька юридична особа приватного права, правосуб'єктність, категорія права, цивільна правосуб'єктність.

В статье рассматриваются проблемы правосубъектности предпринимательских юридических лиц частного права. Установлено, что правосубъектность зависима от социальных процессов в обществе, что обуславливает пластичность этого понятия и побуждает к поддержанию существующей в теории позиции о нецелесообразности нормативного закрепления понятия «гражданская правосубъектность юридических лиц». Допускается возможность существования разноотраслевой правосубъектности, однако подчеркивается приоритетность гражданской правосубъектности юридического лица в качестве первичной, конститутивной.

Ключевые слова: юридическое лицо, предпринимательское юридическое лицо частного права, правосубъектность, категория права, гражданская правосубъектность.

Zelisko A.V. THE LEGAL PERSONALITY OF THE ENTREPRENEURIAL LEGAL ENTITY OF PRIVATE LAW: SCIENTIFIC ANALYSIS

The problems of legal personality of entrepreneurial legal entities of Private Law are examined in the article. It is established, that legal personality is dependency upon social processes in society. This dependence stipulates plasticity of this concept and induces to maintenance of existing in a theory position about pointlessness of the normative fixing of concept “civil legal personality of legal entities”. An author admits possibility of existence of legal personality to different industries. At the same time, an author underlines priority of civil legal personality of legal entity as primary, constitutive.

Key words: legal entity, entrepreneurial legal entity of private law, legal personality, civil legal personality, category of law.

Постановка проблеми. Розглядаючи проблему регулювання підприємницьких юридичних осіб приватного права як суб'єктів цивільних правовідносин, неможливо обійти увагою основні категорії, які знаходяться в основі існування досліджуваних утворень. Чи не до найважливіших із них належить поняття правосуб'єктності юридичної особи.

Ступінь розробленості проблеми. Безумовно, з огляду на конститутивність цього поняття цивілістична доктрина містить фундаментальні наукові дослідження, які стали «класикою» для сучасних учених і практиків. Автором таких праць, зокрема, є М.М. Агарков, В.А. Белов, С.Н. Братусь, Е.В. Вавілін, Е.В. Васильовський, А.В. Венедиктов, Н.В. Вітрук, В.П. Грибанов, О.С. Йоффе, О.О. Красавчиков, Н.В. Козлова, Н.І. Кулагін, Д.І. Мейер, Є.А. Суханов, Ю.К. Толстой, Б.Б. Черепакін, І.С. Шиткіна, Г.Ф. Шершеневич та ін.

Можна без застережень стверджувати про те, що будь-яке наукове дослідження у сфері інституту юридичних осіб чи корпоративного права ґрунтується на розкритті аспектів щодо правосуб'єктності. Праці, предметно зорієнтовані на дослідження правосуб'єктності суб'єктів цивільних правовідносин, були підготовлені О.О. Молчановим, Д.В. Тарикановим, Т.М. Пономарьовою та ін. Досліджувалася правосуб'єктність також такими провідними сучасними вітчизняними ученими, як В.І. Борисова, І.В. Спасибо-Фатеева, І.М. Кучеренко, А.С. Довгерт, Н.С. Кузнецова, В.Д. Примаков, О.І. Зозуляк, В.Д. Фролов та ін. Водночас наявність численних наукових розвідок у цій сфері не зменшує актуальності подальших досліджень правосуб'єктності підприємницьких юридичних осіб приватного права з огляду на динамічні правові й соціально-економічні процеси в державі, які так чи інакше впливають і на ті основні доктринальні категорії, що визначають правове підґрунтя існування та функціонування суб'єктів правовідносин.

Тому **метою статті** є на основі масштабного огляду наявних наукових напрацювань розкрити вплив притаманних сучасному етапу розвитку права процесів на фундаментальні категорії функціонування підприємницьких юридичних осіб приватного права. Адже, як справедливо зазначає О.В. Бакалінська, ефективність національної правової системи України у багатьох випадках визначається тим, як саме сформульовані норми чинного законодавства, які засоби використовує законодавець для побудови правової системи в тому числі цивільного законодавства [1, с. 33].

Виклад основного матеріалу. Поняття цивільної правосуб'єктності юридичних осіб не передбачене в чинному законодавстві й належить до теоретичних категорій, що є основоположними для юриспруденції загалом. Означене визначає наявність у доктрині численних підходів до трактування досліджуваної категорії.

Як зазначає О.І. Зозуляк, «спостерігається доволі парадоксальна ситуація: цивільному законодавству невідомим є термін, котрий постійно використовує цивільно-правова наука». На думку вченої, причина від-

сутності нормативного закріплення поняття «цивільна правосуб'єктність» пов'язана швидше з неможливістю застосувати цей термін щодо фізичних і юридичних осіб водночас. Це виявляється, зокрема, у тому, що, по-перше, цивільна правоздатність і дієздатність юридичних осіб виникає та припиняється за загальним правилом одночасно, тоді як виникнення цивільної правоздатності й дієздатності фізичних осіб розірване в часі; по-друге, для юридичних осіб є характерним наділення цивільною дієздатністю в повному обсязі, тоді як цивільна дієздатність фізичних осіб виникає не в повному обсязі [2, с. 11]. Викладені вченою положення підкреслюють особливість цивільної правосуб'єктності юридичних осіб, аргументують відсутність цього поняття в законодавстві. Разом із тим у науці мають місце позиції щодо обґрунтування потреби встановлення в законодавстві досліджуваного поняття в зв'язку з тим, що воно відображає специфіку правового становища суб'єктів цивільного права [3, с. 9].

Варто зазначити, що відсутність поняття «цивільна правосуб'єктність юридичних осіб» у чинному законодавстві визначається, на нашу думку, причинами не лише галузевого, а й загального теоретико-правового характеру. У цьому ракурсі, видається, доцільно вирізняти два рівні проблеми: по-перше, належність поняття «правосуб'єктність» до «категорій права»; по-друге, наявну в доктрині тенденцію до виокремлення, умовно висловлюючись, «різногалузевих правосуб'єктностей», у тому числі і юридичних осіб (наприклад, у публічно-правових галузях розробленою є концепція адміністративної правосуб'єктності юридичних осіб [4; 5]; виникнення галузевої правосуб'єктності обґрунтовується вченими в силу застосування конструкції юридичної особи не лише на загальнотеоретичному рівні, а й в окремих галузях права [6, с. 47]; у межах приватноправових галузей та інститутів провідні учені розрізняють також спеціальні види правосуб'єктності, зокрема корпоративну правосуб'єктність [7, с. 5–6]).

Щодо першого аспекту порушеної проблеми варто звернутися до теоретичних напрацювань поняття «категорії» у праві. Останнє визначають як «граничні за рівнем узагальнення фундаментальні абстрактні поняття теорії правознавства або загальні поняття, що відображають найбільш істотні зв'язки й відносини реальної дійсності та пізнання» [8, с. 202]. Безумовно, правовому регулюванню притаманна формальна визначеність, проте законодавство не може врахувати всіх можливих ситуацій, що вимагатимуть урегулювання, а тому змушене застосовувати такого роду поняття [9, с. 3–5]. У теорії категорію також визначають як найбільш загальні типові поняття, що вживаються у праві [10, с. 64]. На думку М.І. Панова, правові категорії – це найбільш загальні, фундаментальні й глибинні правові поняття, які є межею наукового узагальнення як у певній галузі юридичних знань, так і у праві та юридичній практиці загалом [11, с. 115]. У науці вважається, що

саме останнє визначення є найбільш повним і оптимальним [12]. Наведені визначення категорій свідчать про те, що вони є за своєю сутністю теоретичними конструкціями, які в силу своєї абстрактності не потребують формалізації в нормах законодавства, зокрема цивільного законодавства. Як наслідок, вважаємо, що категорія «правосуб'єктність» цілком обґрунтовано не встановлена в положеннях нормативних актів.

Погоджуючись із С.О. Івановим стосовно того, що введення категорії «правосуб'єктність» сьогодні необхідне з огляду на те, що правосуб'єктність означає характеристику суб'єкта права, тобто здатність бути носієм прав та обов'язків [13, с. 43], вважаємо, що така категорія має існувати на рівні доктринальному, а не законодавчому. Ця категорія іманентно притаманна праву, визначаючи не лише «букву права», а й «дух права», який однозначно враховується, на думку вчених, під час тлумачення норми права, так як відбувається встановлення її істинного смислу, розкриття дійсного, правдивого, такого, що відповідає істині, її змісту [14, с. 4].

Окрім того, вирішуючи питання про формалізацію поняття правосуб'єктності в нормах законодавства, як нам видається, потрібно враховувати той факт, що специфічною характеристикою правосуб'єктності є її соціальна зумовленість. Наприклад, В.Ф. Яковлева підкреслює, що досліджувана категорія є мірою соціальних можливостей, динамічною й залежить від загальних економічних, соціальних і політичних передумов [15, с. 88]. Соціальну природу правоздатності підкреслюють більшість науковців. Саме залежність від соціальних процесів у суспільстві, які відзначаються значним рівнем динаміки, на нашу думку, визначає пластичність досліджуваної категорії, що, у свою чергу, є одним із аргументів щодо недоцільності формалізації дефініції цього поняття в законодавстві.

Що стосується проблеми виокремлення «різногалузевих правосуб'єктностей» і місця між ними цивільної правосуб'єктності, то вказаний аспект вдало, як нам видається, розкривається Н.В. Козловою, яка відзначає, що багато хто з правознавців дотримується позиції щодо наявності в юридичної особи різного характеру правосуб'єктності в силу її участі в різних видах суспільних зв'язків [16, с. 10]. Зокрема, В.С. Якушев вважає, що юридична особа є носієм цивільної, адміністративної, фінансової, трудової та інших правосуб'єктностей. А вид правосуб'єктності, на думку вченого, визначається метою й завданнями, які реалізуються юридичною особою і які зумовлюють її значення у правовому статусі юридичної особи [17, с. 402]. А.В. Венедиктов наголошує на тому, що саме у зв'язку з тим, що юридична особа реально є суб'єктом різних галузей, її правосуб'єктність має різногалузевий характер [18, с. 23]. Водночас паралельно з констатацією в доктрині можливості наявності в юридичної особи кількох галузевих правосуб'єктностей, варто виокремити концепцію пріоритетності саме цивільної правосуб'єктності юридичної особи. Зокрема, означеної позиції дотримується

Л.О. Грось, зауважуючи, що правосуб'єктність юридичної особи у сфері трудового й фінансового права має похідний характер. Юридична особа є роботодавцем і платником податків саме у зв'язку з діяльністю, спрямованою на досягнення мети, визначеної законом або ж її установчими документами [19, с. 33]. Н.В. Козлова, продовжуючи розвивати викладену позицію, відзначає, що правосуб'єктність юридичної особи має передусім цивільно-правовий характер у силу того факту, що вона створюється, функціонує та припиняє свою діяльність відповідно до норм цивільного права [16, с. 9]. Вважаємо, що викладена концепція є абсолютно аргументованою, що спонукає нас до дослідження предметно-цивільної правосуб'єктності юридичної особи як первинної, конститутивної та пріоритетної.

Р.В. Мавліхановою досить критично оцінюється надання переваги цивільній правосуб'єктності юридичної особи. Зокрема, учена зазначає, що «юридична особа є суб'єктом не тільки цивільних правовідносин, але і відносин публічного характеру». У зв'язку з цим, як вважає учена, потрібно не виділяти цивільну правосуб'єктність, а взагалі вказати правосуб'єктність загальну. Інакше складається враження, що конструкція юридичної особи слугує лише для обслуговування цивільних правовідносин. Але це не так. Тому, на думку Р.В. Мавліханової, доцільно з ч. 2 ст. 80 Цивільного кодексу України вилучити слово «цивільна». Це буде більше відповідати реаліям [20, с. 83]. Дозволимо собі відзначити деяку дискусійність такого твердження з огляду на те, що правосуб'єктність у приватноправовій і публічно-правовій сферах відзначається певними специфічними якістьми. Підтвердженням цьому є дослідження, наприклад, у галузі адміністративного права. Зокрема, у згаданих нами вище працях А.В. Пасічника, М.В. Костева, якими обґрунтовано висновок щодо особливостей реалізації адміністративної правосуб'єктності окремих видів юридичних осіб, а саме державних органів, суб'єктів підприємницької діяльності й об'єднань громадян. Тому, в кінцевому підсумку, вважаємо за доречне все ж таки підтримати концепцію пріоритетності цивільної правосуб'єктності юридичної особи приватного права.

Звертаючись до змісту поняття правосуб'єктності, потрібно вказати на ту обставину, що єдиної думки щодо його трактування в літературі немає. Загалом сучасна цивілістична наука, як зазначає Н.В. Козлова, визначає правосуб'єктність як соціально-правову можливість особи бути учасником цивільних правовідносин [16, с. 9]. Наприклад, О.А. Серова визначає правосуб'єктність як засіб легітимізації суб'єкта права [21, с. 47], С.О. Лозовська – як засіб визначення кола осіб, які володіють здатністю виступати носіями суб'єктивних прав та обов'язків, яка окреслює їхнє правове становище, передбачене нормами цивільного права [22, с. 14]. В.С. Ем, наголошує на тому, що за своєю сутністю правосуб'єктність є правом загального типу, яке забезпечується державою за допомогою матеріальних і юридичних гаран-

тій. Наділення суб'єкта правосуб'єктністю є результатом існування тривалого зв'язку між суб'єктом і державою [23, с. 125]. Однак усі визначення правосуб'єктності, зрештою, зводяться до того, що участь суб'єкта у правовідносинах можлива лише за наявності визнаної державою правосуб'єктності [24, с. 77].

У науковій літературі має місце позиція, згідно з якою підкреслюється похідний характер правосуб'єктності командитного товариства від право-, дієздатності засновників і, зокрема, повних товаришів і їх подвійна правова природа [25, с. 15]. Видається за доцільне вказати на дискусійність означеного твердження. Якщо мова йде про юридичну особу, то її правосуб'єктність жодним чином не може мати похідного характеру від правосуб'єктності її засновників. У цьому випадку маємо абсолютно самостійних суб'єктів правовідносин.

Варто погодитися з О.І. Зозуляк, що «призначення категорії «правосуб'єктність» як загальної передумови участі в цивільно-правових відносинах полягає у тому, що за своєю роллю у механізмі правового регулювання цивільній правосуб'єктності належить роль засобу фіксації кола суб'єктів, які можуть виступати носіями суб'єктивних цивільних прав і обов'язків. Цивільну правосуб'єктність слід розкривати як соціально-правову можливість особи бути учасником цивільно-правових відносин, яка забезпечується та гарантується державою. Наділення суб'єкта цивільною правосуб'єктністю є логічним продовженням того нерозривного зв'язку, який існує між державою та особою і надає останній комплекс прав та обов'язків у відносинах приватноправової сфери» [26, с. 45].

Висновки. На основі аналізу наявних напрацювань сучасної доктрини можна стверджувати про необхідність подальших досліджень правосуб'єктності підприємницьких юридичних осіб приватного права з огляду на динамічні правові та соціально-економічні процеси в державі, що так чи інакше впливають і на ті основні доктринальні категорії, які визначають правове підґрунтя існування й функціонування суб'єктів правовідносин. Означена залежність правосуб'єктності від соціальних процесів у суспільстві визначає пластичність досліджуваного поняття, спонукає до підтримання наявної в теорії позиції недоцільності нормативного закріплення поняття «цивільна правосуб'єктність юридичних осіб», підтвердженої додатково такими аргументами: 1) належність поняття «правосуб'єктність» до категорії права як найбільш фундаментального правового поняття, яке в силу своєї абстрактності не потребує формалізації в нормах законодавства; 2) теоретико-прикладна тенденція до виокремлення, умовно висловлюючись, «різногалузевих правосуб'єктностей». Не заперечуючи існування різногалузевої правосуб'єктності з огляду на те, що правосуб'єктність у приватноправовій і публічно-правовій сферах відзначається певними специфічними якістьями, варто вказати на пріоритетність цивільної правосуб'єктності юридичної особи як первинної, конститутивної.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакалінська О. Оціночні категорії в цивільному праві та процесі України / О. Бакалінська // Підприємництво, господарство та право. – 2011. – № 12. – С. 33–36.
2. Зозуляк О.І. Реалізація цивільної правосуб'єктності юридичних осіб у договірній формі: [монографія] / О.І. Зозуляк. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2012. – 216 с.
3. Молчанов А.А. Гражданская правосубъектность коммерческих организаций: дисс. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Гражданское право, гражданский процесс, предпринимательское право, международное частное право» / А.А. Молчанов. – СПб., 2002. – 399 с.
4. Пасічник А.В. Правові засади набуття і припинення адміністративної правосуб'єктності юридичними особами приватного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А.В. Пасічник; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. – К., 2012. – 20 с.
5. Костів М.В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно-деліктних відносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.В. Костів; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. – К., 2005. – 19 с.
6. Кочин В.В. Правова сутність юридичної особи / В.В. Кочин // Юридична Україна. – 2013. – № 5. – С. 43–48.
7. Луць В.В. Охорона прав підприємницьких товариств (корпорацій) як суб'єктів корпоративних відносин / В.В. Луць // Вдосконалення правового регулювання корпоративних правовідносин: збірник наукових праць / НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва; ред. кол.: О.Д. Крупчан та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В.В. Луця. – К.: Ред. журн. «Право України», 2013. – 168 с.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: [термінологічна енциклопедія] / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля; К., 2006. – 716 с.
9. Лукьяненко М.Ф. Оценочные понятия гражданского права: разумность, добросовестность, существенность / М.Ф. Лукьяненко. – М.: Статут, 2010. – 423 с. – С. 3–5.
10. Юридическая энциклопедия: в 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (председатель ред. кол.) и др. – К., 1998–2004. – Т. 3. – 2001. – 790 с.
11. Словарь терминов по теории государства и права: [учебное пособие] / рук. авт. кол. Н.И. Панов. – Х.: Основа, 1997. – 180 с.
12. Ткаченко И.Н. Разграничение терминов: правовое понятие, правовая категория и правовой концепт (на примере норм гражданского кодекса Украины) / И.Н. Ткаченко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/2591-rozmezhuвання-terminiv-pravovon-pojattja-pravova-kategorija-ta-pravovij-kontsept-na-prikladnom-tsilvilnogo-kodeksu-ukrayini.html>.
13. Іванов С.О. Сутність правосуб'єктності юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах: досвід зарубіжних країн / С.О. Іванов // Університетські наукові записки: Часопис / Хмельницький ун-т управління та права. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького ун-ту управління та права, 2010. – Вип. 4. – С. 41–46.
14. Савенко М.Д. Буква і дух у тлумаченні правових норм / М.Д. Савенко // Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – 2008. – Том 77: Юридичні науки. – С. 13–16.
15. Яковлев В.Ф. О функциях гражданского права / В.Ф. Яковлев // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвеевські цивілістичні читання): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10 листопада 2011 р.). – К.: Алерта, 2012. – С. 86–90.
16. Козлова Н.В. Правосубъектность юридического лица / Н.В. Козлова. – М.: Статут, 2005. – 476 с.
17. Якушев В.С. Институт юридического лица в теории, законодательстве и на практике / В.С. Якушев // Антология уральской цивилистики. 1925–1989 гг.: сборник статей. – М., 2001. – С. 390–413.
18. Венедиктов А.В. О субъектах социалистических правоотношений / А.В. Венедиктов // Советское государство и право. – 1955. – № 6. – С. 20–34.

19. Грось Л.А. Участие публично-правовых образований в отношении собственности: гражданско-правовые проблемы / Л.А. Грось // Хозяйство и право. – 2001. – № 5. – С. 30–38.

20. Мавліханова Р.В. Виробничі кооперативи як суб'єкти цивільного права : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Р.В. Мавліханова. – Х., 2005. – 225 с.

21. Серова О.А. Теоретико-методологические и практические проблемы классификации юридических лиц современного гражданского права России : автореф. дисс. ... докт. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Гражданское право, гражданский процесс, предпринимательское право, международное частное право» / О.А. Серова. – М., 2011. – 52 с.

22. Лозовская С.О. Правосубъектность в гражданском праве : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. : спец. 12.00.03 «Гражданское право, гражданский процесс, предпринимательское право, международное частное право» / С.О. Лозовская. – М., 2001. – 22 с.

23. Ем В.С. Понятие, содержание и виды гражданских правоотношений / В.С. Ем // Гражданское право : [учебник] : в 4 т. / отв. ред. Е.А. Суханов. – 3-е изд., перераб. и дополн. – М., 2004. – Т. 1. – 2004. – С. 120–134.

24. Старинський М.В. Деліктоздатність юридичної особи: поняття та види / М.В. Старинський // Юридична Україна. – 2006. – № 6. – С. 76–79.

25. Яковлев Ю.В. Командитні товариства як суб'єкти підприємницької діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Ю.В. Яковлев. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2001. – 20 с.

26. Зозуляк О.І. Теоретико-правові аспекти визначення цивільної правосуб'єктності юридичних осіб / О.І. Зозуляк // Приватне право і підприємництво : збірник наукових праць / редкол.: О.Д. Крупчан (гол.ред.) та ін. – К. : НДППіП НАПрНУ, 2012. – Вип. 11. – С. 41–48.

УДК 347.12

ДЕФЕКТИ В НАДАННІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Коробцова Н.В., к. ю. н.,
доцент кафедри цивільного права № 1
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена розгляду дефектів у наданні медичних послуг, аналізу їх видів, підстав виникнення та вирішенню питання співвідношення якості послуг та дефектів у медичній діяльності.

Ключові слова: дефект у наданні медичних послуг, медична помилка, медичне правопорушення, нещасний випадок, пацієнт, медичний працівник, медична послуга, відповідальність.

Статья посвящена рассмотрению дефектов в предоставлении медицинских услуг, анализу их видов, причин возникновения и решению вопроса соотношения качества услуг и дефектов в медицинской деятельности.

Ключевые слова: дефект в предоставлении медицинских услуг, медицинская ошибка, медицинское правонарушение, несчастный случай, пациент, медицинский работник, медицинская услуга, ответственность.

Korobtsova N.V. DEFECTS IN THE DELIVERY OF HEALTH SERVICES

The article is devoted to the consideration of defects in the delivery of health services, analysis of their species, the bases of occurrence and the decision of the question of the relation between service quality and defects in medical practice.

Key words: defect in the provision of medical services, medical error, medical offences, accident, patient, medical worker, medical service, responsibility.

Постановка проблеми. Якість медичних послуг відіграє важливу роль при здійсненні медичної діяльності. Але навіть високий рівень медицини не може гарантувати пацієнту досягнення позитивного результату лікування, оскільки на сам процес лікування впливає безліч факторів: від можливостей медицини в лікуванні цієї хвороби, професійних якостей лікаря до фізичних та психічних можливостей організму хворого протистояти хворобі. Сьогодні гостро стоїть потреба у вирішенні питань якості медичних послуг та дефектів їх надання. Оскільки дефекти в діяльності медиків негативно впливають на найвищі цінності в суспільстві – життя та здоров'я людини, потрібно комплексно розглянути види дефектів у наданні медичних послуг, аспекти вини в діяльності відповідних суб'єктів, негативні наслідки такої діяльності та можливість настання відповідальності за них.

Ступінь розробленості проблеми. Питання медичної дефектології та окремих її ви-

дів були предметом розгляду таких вчених, як М.І. Пірогов, Ж.Л. Пті, Т. Біл'рота, Р. Хегглі, Н.В. Ельштейн, І.В. Давидовський, Р. Ригельман, О.Ю. Александрова, Н.Ф. Герасименко, А.А. Глашев, С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта та ін. Однак відсутність законодавчих механізмів кваліфікації дефектів у медичній діяльності та окремих його видів, відповідальності за завдану шкоду свідчить про те, що й сьогодні існує потреба в подальшому дослідженні обраної теми, актуальність якої не втрачається.

Мета статті – визначити поняття «дефект у наданні медичних послуг», розглянути та проаналізувати його види, співвідношення з якістю медичних послуг.

Виклад основного матеріалу. Дефекти в наданні медичних послуг часто зводять до порушення вимоги якості медичних послуг, тобто будь-яка дефектна послуга є неякісною. Але це зовсім не так. Зробимо спробу з цим розібратися.